

NEONATAL REANIMATSIYADA INTENSIV TERAPIYA

Abduhalik-Zade Gulnora Axtamovna

1-pediatriya va neonatologiya kafedrası dotsenti

Samarqand davlat tibbiyot instituti Samarqand, O'zbekiston

Annotatsiya: *neonatologik xizmatning asosiy yo'nalishi tibbiy va diagnostik yordamdir. Yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash, neonatal xizmatni samarali tashkil etish va zamonaviy jihozlarning mavjudligi tanqidiy kasal yangi tug'ilgan chaqaloqlarga sifatli yordam beradi. Tadqiqotning maqsadi: 2017 yildan 2020 yilgacha bo'lgan davrda yangi tug'ilgan chaqaloqlarni intensiv terapiya va reanimatsiya bo'limi ishini tahlil qilish. Tadqiqot materiallari ushbu bo'limning 2017-2020 yillardagi yillik hisobot ma'lumotlari edi. 2017 yildan 2020 yilgacha bo'lgan davrda bo'limga 3666 ta yangi tug'ilgan chaqaloq kelib tushdi, ulardan 589 tasi (16%) va 3074 tasi (84%) somatik kasalliklar bo'yicha jarrohlik bo'limiga keldi. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarning 3123 (85%) Samarqand viloyati tumanlaridan, 537 (15%) Samarqand shahridan va 635 (17.3%) boshqa viloyatlardan kelgan. Shifokorlarning yuqori malakasi, yaxshi tashxis reanimatsiya tadbirlarini o'z vaqtida o'tkazishni, yangi tug'ilgan chaqaloqlarni nafas olish uchun qo'llab-quvvatlashni, gemodinamik kasalliklarni tuzatishni va yangi tug'ilgan chaqaloqlarni infuzion davolashni ta'minladi.*

Ammo intensiv terapiyaga qaramay, neonatal o'lim o'rtacha 10% ni tashkil qiladi, bu bizga neonatal yordamni yaxshilash uchun yangi muammolarni keltirib chiqaradi. Shunday qilib, neonatal reanimatsiyada intensiv terapiya yangi tug'ilgan chaqaloqlarga tibbiy yordam ko'rsatishning asosiy bo'g'inlaridan biri bo'lib, bizdan shifokorlardan yuqori darajadagi bilimlarni, zamonaviy diagnostika usullaridan foydalanishni, davlat protokollariga mos keladigan davolanishni talab qiladi. (4,6,10)

Kalit so'zlar: *infuzion, neonatologiya, reanimatsiya, terapiya, yangi tug'ilgan chaqaloq.*

Tadqiqotning dolzarbligi. So'nggi yigirma yil ichida perinatologiyada alohida yo'nalish paydo bo'ldi — yangi tug'ilgan chaqaloqlar uchun intensiv terapiya, bu yurak faoliyatini, nafas olishni, qon oqimini, barcha hayotiy organlarda metabolizmni tiklashga qaratilgan kislorod etishmovchiligi (asfiksiya) hodisalari bo'lgan bola tug'ilganda terapevtik chora-tadbirlar majmuini ta'minlaydi [1,5,9,11] Neonatologiya - bu hayotning birinchi kunidan 28 kunigacha yangi tug'ilgan chaqaloqlarga, ayniqsa muddatidan oldin tug'ilganlarga g'amxo'rlik qilishdan iborat, shuningdek, ushbu yosh guruhining o'ziga xos kasalliklarini aniqlash, tashxislash va davolash, shuningdek, erta tug'ilgan chaqaloqlarning hayotini saqlab qolish va ularga g'amxo'rlik qilishdan iborat [13,14,15]. Ilm-fan va texnologiyaning jadal rivojlanishi erta tug'ilgan chaqaloqlarning patofiziologiyasini chuqurroq o'rganish va tushunishga yordam berdi, bu esa og'irligi 500 grammgacha [4,6,8,12] bo'lgan bolalarni faol emizishga yordam berdi. tibbiyot fanida

aniq yutuqlarga qaramay, mamlakatda bolalar o'limi yuqori bo'lib qolmoqda. Neonatologiya tibbiyotning yosh va istiqbolli yo'nalishlaridan biri sifatida vaqt talablariga muvofiq o'z imkoniyatlarini kengaytiradi va o'z oldiga yangi vazifalar qo'yadi. Neonatologiyaning tibbiy yordamini takomillashtirish yangi tug'ilgan chaqaloqlarning o'limi va nogironligini kamaytirishning eng muhim omilidir. Neonatologiya xizmatining asosiy yo'nalishi davolash-diagnostika yordami hisoblanadi [2,3,7,10]. Yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash, neonatal xizmatni samarali tashkil etish va zamonaviy jihozlarning mavjudligi tanqidiy kasal yangi tug'ilgan chaqaloqlarga sifatli yordam beradi. Ushbu muammoning dolzarbligini inobatga olgan holda, Samarqand viloyati ko'p tarmoqli markazining neonatal intensiv terapiya va reanimatsiya bo'limida intensiv terapiya qanchalik samarali o'tkazilishini o'rganish vazifasi qo'yildi. Tadqiqotning maqsadi: 2017 yildan 2020 yilgacha bo'lgan davrda yangi tug'ilgan chaqaloqlarni intensiv terapiya va reanimatsiya bo'limi ishini tahlil qilish. Tadqiqot materiallari: tadqiqot Samarqand viloyat ko'p tarmoqli markazida neonatal intensiv terapiya va reanimatsiya bo'limida o'tkazildi. Tadqiqot materiallari ushbu bo'limning 2017-2020 yillardagi yillik hisobot ma'lumotlari edi.

Natijalar va muhokama: 2017 yilda Samarqand shahrida viloyat ko'p tarmoqli markazida yangi tug'ilgan chaqaloqlarni intensiv terapiya va reanimatsiya bo'limi tashkil etildi, u 6 o'rinli yangi tug'ilgan chaqaloqlar bo'limi va 3 o'rinli yangi tug'ilgan chaqaloqlar jarrohligi bo'limidan iborat. Neonatal intensiv terapiya bo'limi istalgan vaqtda tezkor harakat qilishga tayyor, u yangi tug'ilgan chaqaloqni tezda reanimatsiya qilish uchun barcha zarur uskunalarni bilan jihozlangan:

- IVL-apparati - yangi tug'ilgan chaqaloqning nafas olish tizimining barcha parametrlarini tartibga soluvchi o'pka sun'iy ventilyatsiyasi apparati;
- SPAP apparatlari - nafas chiqarishni oxirida ijobiy bosim hosil qiluvchi apparat;
- 4 ta kyuvez - chala tug'ilgan chaqaloqlarni atrof-muhit harorati va namligini tartibga solish uchun;
- 6 ta reanimatsion stol nurlantiruvchi issiqligi bilan yangi tug'ilgan chaqaloqning tana haroratini tartibga soluvchi;
- portativ ultratovush apparati - ultratovush, ultraneyrosonografiya, neyrosonografiya, ultratovush Dopplerografiya qiluvchi apparat, transportasiya imkonini bo'lmagan yangi tug'ilgan chaqaloqlar uchun;
- portativ rentgen apparati.
- portativ Exo-KG apparat

Neonatolog va yangi tug'ilgan chaqaloq jarrohining konsultatsiya va tibbiy yordami quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- yangi tug'ilgan chaqaloqning xolatini baholash;
- o'tkir kasalliklarni tashxislash va davolash;
- yangi tug'ilgan chaqaloqning o'sishi va normal rivojlanishini kuzatish;

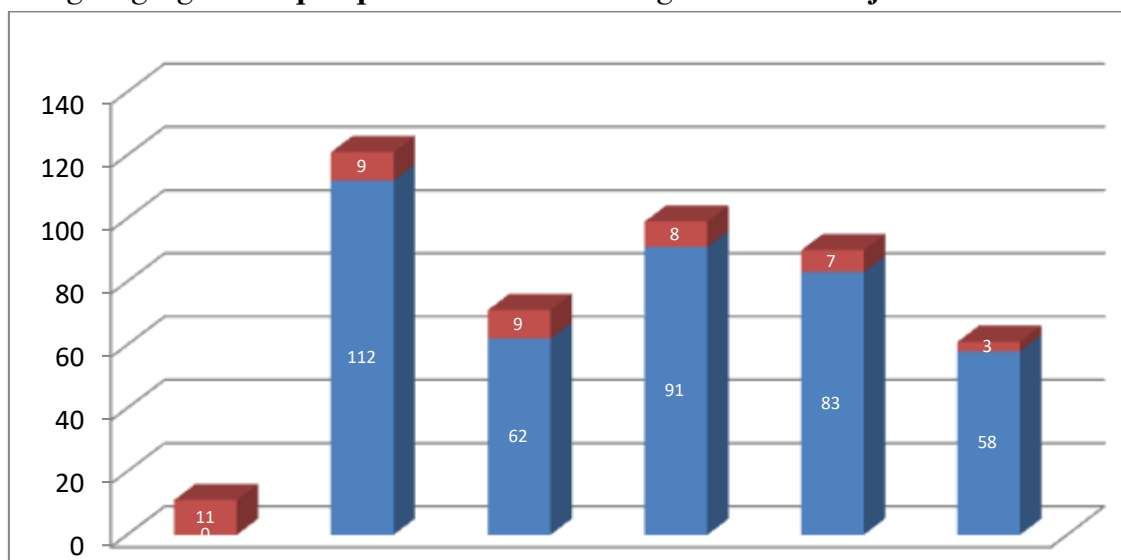
- emizish bo'yicha maslahat va yangi tug'ilgan chaqaloqni aralash va sun'iy oziqlantirish bo'yicha tavsiyalar;

- kasalliklarning oldini olish (neonatal davrga muvofiq emlash);

- intensiv terapiyaga muhtoj yangi tug'ilgan chaqaloqni doimiy kuzatish.

2017 yildan 2020 yilgacha bo'lgan davrda bo'linga 3666 yangi tug'ilgan chaqaloq kelib tushdi, ulardan 589 (16%) va 3074 (84%) somatik kasalliklar bo'yicha jarrohlik bo'limiga keldi. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarning 3123(85%) Samarqand viloyati tumanlaridan ,537 (15 %) Samarqand shahridan va 635 (17.3%) boshqa viloyatlardan kelgan. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarning aksariyati Samarqand shahridagi tug'ruq majmualaridan kasalxonaga yotqizilgan. Yangi tug'ilgan chaqaloqlar eng ko'p o'tkazilgan 2-sonli tug'ruqxonadan -454ta (71%), va eng kam Perinatal markazdan – 42 ta (7%). Qabul qilganda yangi tug'ilgan chaqaloqlarning yoshi 19 %(696)-1 kunlik, 19 % (696)- 2 kunlik, 8% (293)- 3 kunlik, 7 % (256)- 4 kunlik, 19 %(696)- 5-10 kunlik, 19 % (696)- 11-28 kunlik, 8% (293)- 1oylik. Nozologiyaga ko'ra, yangi tug'ilgan chaqaloqlarda xomila ichi infeksiyalar, markaziy asab tizimining zararlanishi, nafas olish buzilishlari, tug'ma rivojlanish anomaliyalari va jarrohlik kasalliklari etakchi o'rinni egallaydi. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarning patologik holatini rivojlanishiga olib kelgan xavf omillari onaning quydagi kasalliklari – anemiyaning og'ir darajasi, TORCH-infeksiyalari, nafas olish tizimining surunkali va o'tkir kasalliklari, siydik tizimining yallig'lanishlari, o'tkir respirator virusli infeksiyalari bilan tez-tez kasallanishi, gestoza, irsiy kasalliklar, yaqin qarindoshlar o'rtasidagi nikoh.

Yangi tug'ilgan chaqaloqlarda kasallanishning uchrash darajasi



2017 yildan 2020 yilgacha bo'lgan davrda perinatal o'lim o'rtacha 10% ni tashkil etdi. Homiladorlik davrida vafot etgan yangi tug'ilgan chaqaloqlar orasida to'liq muddatli chaqaloqlar 51% va erta tug'ilgan chaqaloqlar 49% ni tashkil etdi. Kam vaznli erta tug'ilgan chaqaloqlar orasida 49 %, juda kam tana vazni 35% va juda kam tana vazni 16% bo'lgan. O'lim sabablari miya shishi-7 %, DVS- sindromi -30%, o'tkir buyrak etishmovchiligi -26 %, shok - 7%, o'tkir yurak etishmovchiligi -30%. Jarrohlik patologiyasidan o'lim darajasi 34 % ni tashkil etdi. Ushbu tuzilishda ichak tutilishi

birinchi o'rinda turadi va-38 %, qizilo'ngach atreziyasi -26%, diafragma churrasi -12 %, pilorostenoz - 12%, nekrotik enterokolit - 6%, tug'ma nuqsonlar-6%. Qabul qilingan joyga qarab o'lim darajasi tug'ruqxonalaridan kelgan o'rtacha tug'ilganlarning 64 foizini va uydan kelganlarning 36 foizini tashkil etdi. Patologoanatomik xulosasi 82% hollarda chiqarilgan. Shifokorlarning yuqori malakasi, yaxshi tashxislash reanimatsiya tadbirlarini o'z vaqtida o'tkazishni, yangi tug'ilgan chaqaloqlarni nafas olish uchun qo'llab-quvvatlashni, gemodinamik buzilishlarni korreksiyalash va yangi tug'ilgan chaqaloqlarni infuzion davolashni ta'minladi. Juda kam vaznli chaqaloqlarni parvarishi, va intensiv terapiya o'tkazish xususiyatlarini bilish ush bu guruhdagi bolalarni parvarish qilishga yordam berdi. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarning ota-onalarining psixologik holatiga alohida e'tibor qaratildi. Onalar yangi tug'ilgan chaqaloqlar parvarishi, ko'krak suti bilan oziqlantirishni ta'minlashi, issiqlik rejimiga rioya qilishni haqida ishonchli ma'lumotlar olishdi. Kasal yangi tug'ilgan chaqaloq va uning ota-onasi o'rtasidagi yaqin aloqa, shuningdek, tibbiyot xodimlarining do'stona munosabati chaqaloqlarning sog'lig'iga juda ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Ammo intensiv terapiyaga qaramay, neonatal o'lim o'rtacha 10% ni tashkil qiladi, bu bizga neonatal yordamni yaxshilash uchun yangi muammolarni keltirib chiqaradi.

Birinchi navbatda bu:

- shifokorlar, hamshiralar malakasini oshirish, yangi mamlakatimiz va xorijdagi yetakchi tibbiyot muassasalarida ushbu sohada ish tajribasini o'rganish,
- zamonaviy diagnostika uskunalari sotib olish
- Evropa standartlariga mos keladigan yangi tug'ilgan chaqaloqlarning yashash sharoitlarini yaxshilash.

Kasalxonada davolash davomida yangi tug'ilgan chaqaloqlarga juda ko'p manipulyatsiya va protseduralar o'tqaziladi va ularning aksariyati og'riqli. Shu og'riqlarni oldini olish, bolada discomfort xolatini kamaytirish maqsadida, adekvat anelgeziya tibbiy manipulyatsiyalar va parvarishlash protseduralarini yaxshi o'tkazishda yordam berishi mumkin.

Xulosalar. Shunday qilib, neonatal reanimatsiyada intensiv terapiya yangi tug'ilgan chaqaloqlarga tibbiy yordam ko'rsatishning asosiy bo'g'inlaridan biri bo'lib, bizdan shifokorlardan yuqori darajadagi bilimlarni, zamonaviy diagnostika usullaridan foydalanishni, davlat protokollariga mos keladigan davolanishni talab qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Akusherlik va Neonatologiyada behushlik va reanimatsiya: tezislar, 22 2017 yil noyabr / Butunrossiya ta'lim Kongressi (10; 2017; Moskva) ; tahririda V. V. Zubkova [va boshqalar]. - Moskva: mis Expo, 2017 yil. -87 on-line bilan. (Shifr 617-089.5 A 66)

2. Bankalari, E. Neonatal o'pka / E. bankalari; tahrir: R. A. Polina; ingliz tilidan tarjima qilingan. D. Y. Ovsyannikov tahririda. - M.: Logosfera, 2015 Yil. 672 s. - (Neonatologiyadagi muammolar va qarama-qarshiliklar). (Shifr 616-053.31 B 23)

3. Vizual pediatriya / Ed.: V. A. Doskina, M. V. Leshchenko, E. A. Derinovoy. Moskva: Mia, 2017 yil. 400 s. (Shifr 616-053. 2 V 42) Anesteziologlar va reanimatologlar Federatsiyasining XV Kongressi materiallari: to'plam tezislar, 2016 yil 17-20 sentyabr-Moskva, 2016. Anesteziologlar va reanimatologlar Federatsiyasining qurultoyi. - (Shifr 617-089.5 M 34).

5. Neyroreanimatologiya: amaliy qo'llanma / V. V. Krilov [va boshqalar]. - 2-chi nashr., qayta ko'rib chiqilgan va qo'shilgan Moskva: Geotar-Media, 2017. 176 s : il. - (Mutaxassis shifokor kutubxonasi). (Shifr 616.8-036.882-08 N 46)

6. Bolalarga statsionar yordam ko'rsatish: eng ko'p boshqarish bo'yicha qo'llanma bolalik davridagi keng tarqalgan kasalliklar: cho'ntak qo'llanmasi. - 2-chi nashr. - Jeneva: JSST, 2014 yil. 412 s. (Shifr 616-053.2(035) o-49).

7. Yangi tug'ilgan chaqaloqlar bo'limining hamshirasi ishini tashkil etish: uslubiy tavsiyalar / komp. I. M. Sutulina [va boshqalar]; tahririda V. K. Pshenisonova. - Sankt-Peterburg: Qayin Po'stlog'i, 2016 Yil. 276 s. (Shifr 614.253.52 o-64)

8. Belgilangan muddatda tug'ilgan bolalarga tibbiy yordam ko'rsatish xususiyatlari homiladorlik 22-27 hafta / D. O. Ivanov [va boshqalar] ; tahrir D. O. Ivanov. Spb. : Informnavigator, 2013 yil. 132 s. (Shifr 616-053. 32 o-75)

9. Perinatologiya bo'yicha qo'llanma / Ed. Spb. :Informnavigator, 2015 yil. - 1216 p. (Shifr 618.33(035) p 85).

10. Diagnostic scale for assessing the functional state of the cardiovascular system in newborns with perinatal damage to the central nervous system. Nabiyeva Sh.M. Nauka cherez prizmu vremeni №4 (73), Aprel 2023. 122 s.

11. Абдухалик-Заде Г.А. Прогнозирование состояния новорожденных, инфицированных грибами рода *Rhizoglyphus* в зависимости от степени перинатальной отягченности. Журнал кардиореспираторных исследований. ISSN 2181-0974/ DOI 10.26739/2181-0974 .№2 2022.

12. Ортикбаева Н.Т., Абдухалик-Заде Г.А. Хомила ичи инфекциясининг хомила иммунологик химоясига таъсири. Journal of reproductive health and uro-nephrologyresearch. ISSN:2181-0990 2021 2.1 стр 310.

13. Ортикбаева Н.Т., Сирожиддинова Х.Н. Абдухалик-Заде Г.А. Часто встречаемые внутриутробные инфекции новорожденных. Журнал гепатогастроэнтерологических исследований. ISSN 2181-1008. DOI 10.26739/2181-1008.№3.1 (том 11) 2021.

14. Sirojiddinova X.N., Nabieva Sh.M., Ortikboyeva N.T. Intrauterine infection as a developmental factor perinatal pathology // Central asian journal of medical and natural sciences Volume: 02 Issue: 01 | Jan-Feb 2021 ISSN: 2660-4159. On page 107-111.

15. Sirojiddinova X.N., Usmanova M.F., Ortikboyeva N.T., Tuxtayeva M.M. Immunological dynamics of recurrent respiratory infections in frequently sick children on the background of immunocorrective therapy // IJIEMR Transactions, online available on 11 April 2021. Vol 10. On page 131-134.